



Crearea soarelui, lunii și stelelor
(mozaic, Bazilica San Marco, Veneția, sec. XII)

VOCABULAR

Atotțiitor (gr. *Pantocrator*) – Dumnezeu care susține întreaga creație.

Fenomen paranormal – fenomen care nu poate fi explicat prin logica obișnuită (de obicei, acestea sunt legate de vrăjitorie, ocultism, magie).

Inspirație – lucrarea nemijlocită a Duhului Sfânt, prin care scriitorul este ferit de greșeli. În această lucrare există o cooperare între Duhul Sfânt și om.

Minune – lucrare care necesită prezența harului, depășindu-se legile firești.

Nihilism – concepție negativistă despre lume, care afirmă absența unui sens al existenței.

Revelație (lat. *revelo* – a dezvălui) – lucrarea prin care Dumnezeu se descoperă lumii.

DUMNEZEU CREATORUL ȘI PRONIATORUL

REVELAȚIA DIVINĂ

„Eu sunt Alfa și Omega, zice Domnul Dumnezeu,
Cel-ce-este, Cel-ce-era și Cel-ce-vaie, Atotțiitorul.”
(Apocalipsa 1, 8)

Definiția și necesitatea revelației

Revelația divină este descoperirea lui Dumnezeu în mod treptat și variat în lume, astfel încât întreaga creație (om și lume) să-și împlinească adevărata menire. În absența revelației, atât existența lumii, cât și cea a omului rămân fără un sens profund. Omul este o ființă însetată după sens și tânjește după identificarea și îndeplinirea sensului ultim, absolut. Contestarea constantă a sensului lumii și refuzul revelației conduce la nihilism, la o existență nefericită și mutilată.

Revelația dumnezeiască arată că adevărata cunoaștere nu se reduce la un sistem de cunoștințe, ci trimite la Dumnezeu ca Persoană. Revelația divină exprimă **taina relației** vii și personale dintre Dumnezeu și om, în care libertatea umană nu este anulată, ci împlinită prin comuniunea cu Dumnezeu.

Din perspectivă creștină, revelația este descoperirea Persoanei și lucrării lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul. Prin Hristos se manifestă iubirea desăvârșită a Sfintei Treimi față de lume. În această iubire, la care omul este chemat să răspundă, inițiativa o are Dumnezeu. Semnul revelației este dorul după Dumnezeu trăit în relația chemare-răspuns dintre Dumnezeu și om. Sf. Siluan Athonitul mărturisea: „Inima mea tânjește după Domnul (...) Cum aș putea să nu Te caut? Tu m-ai găsit, Tu, mai întâi. Tu mi-ai dat să trăiesc dulceața Sfântului Tău Duh și sufletul meu Te-a iubit (...) Dacă nu m-ai fi atras prin iubirea Ta, nu Te-aș căuta așa cum Te caut. Dar Duhul Tău mi-a dat să Te cunosc și sufletul meu se bucură că Tu ești Dumnezeu și Domnul meu și tânjesc după Tine”.

Revelația naturală

Revelația este naturală și supranaturală. În revelația naturală, Dumnezeu Se descoperă omului prin armonia și frumusețea lumii create. Prin ordinea și frumusețea dumnezeiască a lumii, omul Îl cunoaște pe Dumnezeu ca fiind **Creatorul și Atotțiitorul** întregului univers: „Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria” (Psalm 18, 1). Sf. Apostol Pavel mărturisește: „Încă de la facerea lumii, cele nevăzute ale Lui – adică veșnica Sa putere și dumnezeire – prin cugetări se văd din fapte” (Romani 1, 20).

Întreaga lume este ca o scară prin care omul urcă spre Dumnezeu, întrucât toate lucrurile au fost făcute prin Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu: „Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut” (Ioan 1, 3). Iar Sf. Apostol Pavel scrie: „Întru El au fost zidite toate, cele din ceruri și cele de pe pământ, cele văzute și cele nevăzute” (Coloseni 1, 16).

Învățătura ortodoxă nu face o separație între revelația naturală și cea supranaturală. Există o reciprocitate și o legătură profundă între cele două feluri de revelații. Revelația supranaturală pune în lumină revelația naturală, precizând ținta și modalitățile ei de realizare. În lumina revelației supranaturale, creștinii observă cum Dumnezeu îi conduce prin lucruri, prin împrejurările bune sau rele din viața lor, spre o tot mai adâncă și vie comuniune cu El.

Revelația supranaturală

Descoperirea lui Dumnezeu în Vechiului Testament

Revelația supranaturală este descoperirea prezenței și lucrării permanente a lui Dumnezeu în istorie. Astfel, istoria omenirii reprezintă un cadru de întâlnire între Dumnezeu și om. În desfășurarea revelației supranaturale, **caracterul personal al lui Dumnezeu** este mai evident și mai accentuat.

După căderea în păcat a primilor oameni, Adam și Eva, Dumnezeu Se descoperă în istorie în mod special prin legămintele încheiate cu patriarhii și profetii Vechiului Testament: Noe, Avraam, Isaac, Iacov, Moise, David, Ilie. În desfășurarea revelației supranaturale sunt mai multe etape: de la Adam la Noe, de la Noe la Avraam, de la Avraam la Moise, de la Moise la Hristos. Toate aceste perioade sunt marcate de legăminte, făgăduințe, profeții și minuni.

În istoria mântuirii, Dumnezeu nu Se descoperă ca o forță impersonală și abstractă, ci ca o ființă vie care vorbește, aude și comunică personal cu oamenii. Dumnezeu i Se adresează lui Avraam astfel: „Eu sunt Dumnezeul tău; mergi în căile Mele și fii desăvârșit și voi încheia legământul Meu între Mine și tine și te voi înmulți foarte” (Facere 17, 1-2).

Actele revelației supranaturale ne arată acțiunea de coborâre a lui Dumnezeu în istorie și de înălțare a omului care crede. Părintele Dumitru Stăniloae scrie: „Revelația are loc prin acte și cuvinte, prin lumină și putere; ea este acțiune luminătoare și lumină transformatoare a celui ce crede. Ea descoperă nu numai ceea ce face Dumnezeu pentru om, ci și ceea ce va deveni el prin acțiunea lui Dumnezeu și prin colaborarea sa; ea descoperă și sensul și scopul final al existenței umane, sau starea finală pentru care suntem destinați și care constituie însăși deplina realizare a noastră”.

Împlinirea și actualizarea revelației supranaturale în Iisus Hristos

Prin descoperirile din perioada Vechiului Testament, lumea a fost pregătită pentru primirea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ca Mântuitor al întregii lumi. Sf. Apostol Pavel scrie: „În multe rânduri și în multe feluri grăindu-le Dumnezeu părinților noștri prin profeți, în zilele acestea de pe



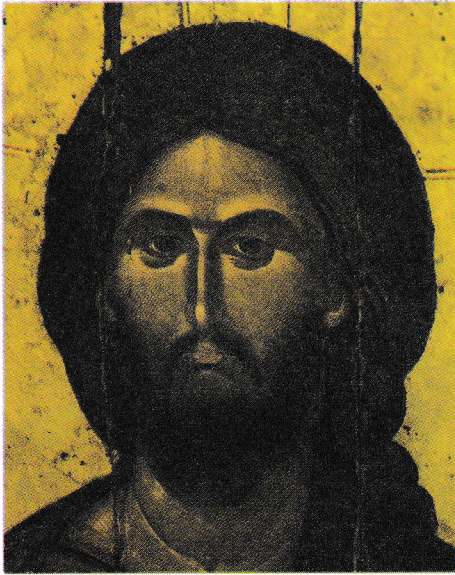
Prorocul David (detaliu frescă, Mănăstirea Voroneț, sec. XV)

„Dumnezeu, propovăduit de Vechiul și Noul Testament, laudat și slăvit în Treime, este unul (...) El a lucrat mântuirea noastră, pentru care este toată Scriptura și toată taina (...) Au vorbit prin Sfântul Duh legea și profeții, evangheliștii, apostolii, păstorii și învățătorii. Toată Scriptura este inspirată de Dumnezeu și folositoare. Încât este un lucru foarte bun și foarte folositor sufletului ca să cercetăm dumnezeieștile Scripturi. Prin sfințele Scripturi suntem îndemnați spre virtute și contemplație netulburată.”

(Sf. Ioan Damaschinul, *Dogmatica*)

„Prin lume crește omul la înălțimea cunoașterii de Dumnezeu și a capacității de partener al Lui. Lumea este pedagog spre Hristos (...) Valoarea aceasta a lumii ca drum spre Dumnezeu se explică nu numai din faptul că omul trebuie să aibă un obiect de amplexare uriașă, cu ajutorul căruia să-și întărească forțele spirituale, ci și din structura intrinsecă a lumii, ca simbol al realității transcendente divine.”

(Pr. Dumitru Stăniloae, *Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe*)



Mântuitorul Iisus Hristos
(icoană, Muntele Athos, sec. XVIII)

„Biserica păstrează și transmite descoperirea dumnezeiască în Sf. Scriptură și Sf. Tradiție. În Sf. Scriptură, cuvântul lui Dumnezeu s-a transmis prin inspirația Sfântului Duh, iar în Sf. Tradiție, prin supravegherea și călăuzirea Aceluiași Duh Sfânt.”

(Pr. Ion Bria,
Dicționar de teologie ortodoxă)

„Dreapta înțelegere a raporturilor dintre Biserică, Scriptură și Tradiție explică de ce Ortodoxia a rămas în același timp fidelă față de adevăr și deschisă actualității. Ea nu a încercat nici să se erijeze într-o autoritate suprapusă lumii, nu a promovat nici evadarea din realitățile cotidiene, ci a fost mereu conștientă că e fermentul care dospesște întreaga frământătură, lumina lumii și sarea pământului. Implicată constant în cotidian, Ortodoxia asumă problematica timpului și a locului, dar nu pentru a succomba ispitei lumii, ci pentru a însemna cotidianul cu Adevărul mai presus de lume, orientând astfel istoria spre făgașul firesc al Împărăției lui Dumnezeu.”

(Pr. Doru Costache, *Introducere în teologia dogmatică*)

urmă ne-a grăit nouă prin Fiul, pe Care L-a pus moștenitor a toate, prin Care și veacurile le-a făcut” (Evrei 1, 1-2). Revelația dumnezeiască a Noului Testament se identifică cu **Persoana lui Iisus Hristos** și cu lucrările Sale făcute pentru mântuirea întregii creații.

Hristos este originea, conținutul și sensul întregii revelații. „Eu sunt Alfa și Omega, zice Domnul Dumnezeu, Cel-ce-este, Cel-ce-era și Cel-ce-vine, Atotțiitorul” (Apocalipsa 1, 8). Hristos împlinește revelația supranaturală, dar aceasta nu înseamnă o înțelegere statică a revelației, deoarece fiecare credincios este implicat în istoria mântuirii, fiind chemat să împărtășească roadele biruinței lui Hristos asupra păcatului și a morții.

Dinamica revelației este asigurată de faptul că în viața Bisericii, credincioșii experimentează prezența lui Hristos printr-un **mod de viață** care nu se reduce doar la istoria trecătoare a acestei lumi. „Hristos prezintă ultima etapă a revelației supranaturale și împlinirea planului ei. Din El iradiază forța împlinirii acestui plan cu întreaga creație și cu tot universul (...) Istoria în întregimea ei este răstimpul înaintării în realizarea acestui plan, dar desăvârșirea acestei împliniri se face dincolo de istorie, în veacul viitor (...) Astfel Hristos reprezintă culmea revelației supranaturale și deplina confirmare și clarificare a sensului existenței noastre prin împlinirea acestei existențe în El” (Pr. Dumitru Stăniloae).

Transmiterea revelației supranaturale prin Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție

Sfânta Scriptură

Sfânta Scriptură este expresia scrisă a revelației împlinite în Hristos. Aceasta este formată din Vechiul Testament și Noul Testament. Vechiul Testament conține revelația divină de la Adam la Hristos și cuprinde 39 cărți inspirate de Duhul Sfânt. Noul Testament conține revelația divină de la Întruparea Fiului lui Dumnezeu până la A Doua Sa Venire și cuprinde 27 de cărți inspirate. Ambele testamente au în alcătuirea lor cărți cu conținut istoric, didactic și profetic. Hristos arată că nu a venit să strice legea Vechiului Testament, ci s-o împlinească în cea a Noului Testament: „Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau profeții; n-am venit să stric, ci să plinesc” (Matei 5, 17).

„**Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu**” (II Timotei 3, 16), fiind mereu actuală; ea exprimă adevărul veșnic al cuvintelor și învățăturilor dumnezeiești: „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece” (Marcu 13, 31). Cuvintele Scripturii constituie un prilej de întâlnire a credinciosului cu Persoana lui Hristos în Duhul Sfânt.

Înțelesurile adânci ale cuvintelor din Sfânta Scriptură nu pot fi cuprinse prin simpla lectură, ci printr-o **viață duhovnicească** luminată de Duhul Sfânt. Sf. Maxim Mărturisitorul spune: „Este nevoie de multă știință duhovnicească pentru ca, înlăturând mai întâi cu grijă vălurile literelor care acoperă cuvântul,

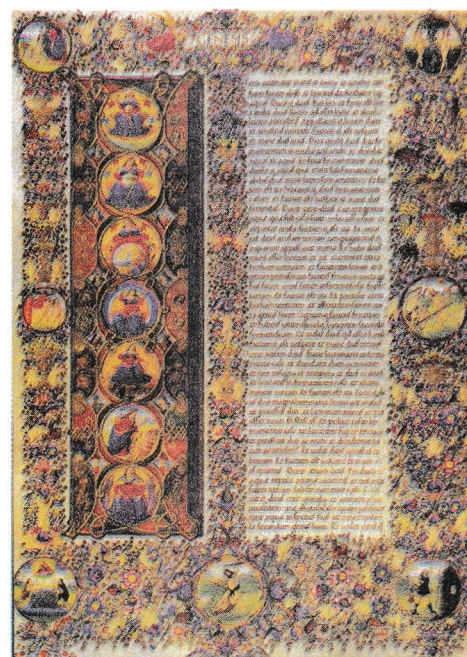
să putem privi cu mintea dezvăluită pe Cuvântul Însuși, atât cât e cu putință oamenilor”.

Sfânta Tradiție

Sfânta Tradiție păstrează și transmite de-a lungul timpului revelația supranaturală pe care Biserica a primit-o de la Hristos și Sfinții Apostoli și care n-a fost consemnată în scris în Sfânta Scriptură. Ea este, așadar, calea orală de transmitere a revelației divine supranaturale. Sfânta Tradiție reprezintă **permanentizarea dialogului Bisericii cu Hristos**. Sf. Apostol Pavel precizează în epistolele sale: „Fraților, stați neclintți și țineți pređaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră” (II Tesaloniceni 2, 15). Prin Sfânta Tradiție se transmite și se adâncește conținutul duhovnicesc al Sfintei Scripturi.

Sfânta Tradiție are un caracter statornic, prin care se păstrează cu fidelitate conținutul Scripturii și al credinței apostolice. De asemenea există și un aspect dinamic al Sfintei Tradiții, prin care se adâncește conținutul Scripturii, prin actualizarea mesajului credinței în diferite epoci de-a lungul istoriei. Numai prin Tradiție cuvântul Scripturii devine mereu viu și actual.

Există o legătură profundă și internă între **Revelație, Scriptură, Tradiție, Biserică**. „Biserica se mișcă în interiorul revelației sau al Scripturii și Tradiției. Scriptura își descoperă conținutul în interiorul Bisericii și al Tradiției, iar Tradiția este vie în interiorul Bisericii. Revelația însăși este eficientă în interiorul Bisericii și Biserica este vie în interiorul revelației. Dar această împletire dintre Scriptură, Tradiție și Biserică devine posibilă prin lucrarea aceluiași Duh al lui Hristos (...) Biserica menține în ea evidența plenitudinii trăite a revelației concretizate în Hristos” (Pr. Dumitru Popescu).



Sfânta Scriptură – ediție în limba latină (manuscris medieval cu miniaturi)

„Dumnezeu S-a făcut cunoscut, atât cât ne este cu putință să-L înțelegem, mai întâi prin lege și prin profeți, iar în urmă prin Fiul Lui, Unul născut, Domnul și Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Pentru aceea primim, cunoaștem și cinstim toate cele predate nouă prin lege, prin profeți, prin apostoli și prin evangheliști și nu cercetăm nimic mai mult decât acestea.”

(Sf. Ioan Damaschinul, *Dogmatica*)

TEME

- Într-o dezbateri pe grupe, arătați și comentați legătura dintre revelație și sensul existenței lumii și a omului.
- Organizați în clasă o dezbateri pe grupuri cu tema: „Relația dintre revelație și libertatea omului”.
- Evidențiați relația dintre revelația naturală și cea supranaturală din punct de vedere ortodox.
- Comentați următorul text:
„Progresul în istoria mântuirii, determinat de revelație, este un progres în cunoașterea și realizarea sensului existenței noastre în Dumnezeu ca și comuniune directă și desăvârșită cu Absolutul ca persoană și, în El, cu toate persoanele semenilor noștri; este un progres în cunoașterea și realizarea planului de mântuire al lui Dumnezeu (...) Cuvântul lui Dumnezeu care prin revelația Vechiului Testament ne pregătește pentru primirea Lui, apoi Se întrupează, înviază și ne atrage și pe noi spre înviere și spre unirea veșnică cu El, Se descoperă în calitate de sens deplin al existenței noastre” (Pr. D. Stăniloae).
- Arătați legătura dintre Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție din punct de vedere ortodox.

REȚINEȚI!

- Toate cele create oglindesc frumusețea lui Dumnezeu.
- Dumnezeu este prezent în întreaga istorie a omului.
- În cosmos Dumnezeu este prezent ca energie divină necreată, iar în istorie ca persoană iubitoare.
- Iisus Hristos este descoperirea plenară, definitivă și mântuitoare a lui Dumnezeu.